

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.

Ročník XXVII.

Únor 1950.

Číslo 6.

Jaroslav Kanyza:

Vztah Leoše Janáčka k Blazicím na Záhoří.

Je ještě mnoho neobjevených vztahů v Záhoří ke kulturním dějinám Moravy. Na jeden z nich chci dnes upozornit malým příspěvkem.

Nebylo tuším dosud nikde konstatováno, že hudební skladatel Leoš Janáček měl ve svém mládí velmi intimní vztah k Záhoří. V Blazicích totiž působil jako farář Leošův strýc, bratr jeho otce, Jan Janáček. Nejednou byl mladý Leoš u svého strýčka, nejednou s ním byl i v Bystřici pod Hostýnem i na Hostýně. A v Janáčkově archivu na filosofické fakultě Masarykovy university v Brně jsou zajímavé dopisy Leošovy, psané do Blazic tomuto strýci v letech šedesátých a sedmdesátých. V nich nacházíme nesmírně zajímavé dokumenty toho, jak se mladý Janáček v té době uvědomoval národně a slovansky.

Leoš Janáček byl učitelský synek ze 14 dětí. Jeho otec Jiří, před lety, když ještě učil v Neplachovicích u Opavy, ujal se sirotka Pavla Křížkovského, vyučoval jej hudbě a zpěvu a dostal jej do fundace ke svatému Duchu v Opavě. Tak mohl Křížkovský vystudovat a stát se vynikajícím hudebním skladatelem. Když se pak stal ředitelem kůru v augustiniánském klášteře na Starém Brně, odvděčil se svému bývalému učiteli tím, že vzal jeho jedenáctiletého synka Leoše do fundace k sobě. Tady jej vychoval tak, že položil základy k jeho budoucímu slavnému skladatelskému umění. Fundace, to byla téměř pravidelná cesta, po které se dostávali nadaní, ale chudí chlápci z venkova na studie. I malý Janáček, altista, tu zpíval v chrámovém sboru, i na světských koncertech a měl tak postaráno o byt a stravu. A nejen to.

Starobrněnský klášter byl tehdy vlasteneckým středis-

kem moravským. A mezi jeho přáteli i hosty byli Dobrovský, Palacký, Brauner, Rieger, Němcová a jiní. Jeho představený, prelát Cyril Napp, byl vynikajícím vlasteneckým knězem, který neváhal sloužit requiem za padlé revolucionáře na vídeňských barikádách v říjnu 1848. Za něho se starobrněnský klášter stává šířitelem cyrilometodějské tradice. Ta přecházela brzy s pole náboženského do oblastí politické, takže byla rakouskou vládou označena za nebezpečný panslavismus. Křížkovský pak byl hudebním podporovatelem těchto snah. V takovém prostředí vyrůstal tedy malý fundatista Leoš Janáček. A právě toto ovzduší na nás dýše z jeho dopisů strýci Janovi do Blazic. Když se roku 1869 chystali v Brně i na Velehradě velké slavnosti k tisícimu výročí úmrtí sv. Cyrila, účinkoval při nich i pěvecký sbor starobrněnského kláštera a v něm spolehlivý altista Leoš Janáček. Co se dalo tehdy v duši tohoto patnáctiletého chlapce, to odhalují ty jeho dopisy strýci Janovi, z nichž aspoň z jednoho cituji:

Milený ujče!

Prosím Vás, odpusťte mi, že jsem Vám tak dlouho nepsal. Párkrát jsem Vám již napsal psaní — a zas jsem je spálil — neb nevím, zdali jste věrný Čech, či věrný Němec — či z každého polovičku. Ach, milý ujče, Vy nevíte, jak já ty Čechy miluji, Vy nevěříte, jak já ty Němce nenávidím, ty Němce, kteří nemají žádné vlasti, kteří přišli do překrásných nám Čech, aby nám naši krásnou vlast odňali a sobě ji připojili a nás poněměčili.

Když se jim to podaří na všech — na mně věru ne.

Milý ujče, bude Vám již známo, že na Velehradě jest letos velká slavnost, a co ředitel zpěvu velebný pán páter Křížkovský jmenován byl, který to přijal, kdežto dvacet zpěváků dne 5. června na Velehrad z Brna, mezi nimiž jsem já, jako celá fundace, odjede.

Cestu, stravu, obydlí má platit pan arcikníže olomoucký arcibiskup. Ó, Vy nevíte, jak já se těším, že já tu posvátnou půdu, kde jedenkrátě velký Svatopluk a slovanští apoštolové Cyril a Metod svá stanoviště měli, viděti budu, šlapat po ní nejsem hoden.

Jednu prosbu mám na Vás, nejmilejší ujče: prosím Vás, kupte mně slovanský šat. Jiného nic, než abyste někde

v okolí, třeba v Bystrici, koupil tak zvané ruské plátno od trochu lepší látky, tam to tak drahé nebude, pak to pošlete do Brna a v klášteře jest již krejčí, který by mně to za laciné peníze ušil. Toť má nejvřelejší prosba, tu mně vyplňte nebo aspoň přislíbněte, že do prázdnin to bude hotovo, pak jsem svatě pruní po přednosti . . .»

K tomuto dopisu připojuje patnáctiletý Janáček báseň plnou mladistvé vroucnosti a lásky k národu i Slovanstvu. Jsou to jediné verše, které Janáček napsal.

Mám zato, že tento zajímavý dokument může mít dobře místo v Záhorské kronice. Škoda jen, že se neuchovaly dopisy blazického faráře Jana, synovci Leoši Janáčkoví.

Ing. Raymund Vymětal, Praha:

Z doby baroka na soběchlebském Záhoří.

1.

Ještě nedávno, před 70 lety, žilo Záhoří starousedle (peníze půjčovali beze svědků), odříznuto od ostatního světa a snoubilo se i tančilo v krojích. Zatím co údolím Bečvy supěly krakovské expresy, Záhoří nemělo ani okresních silnic. Do týnských mlýnů jezdilo Bednovanou, neschůdnými skalisky jako na Černé Hoře, jen kutým půlvozem, zadními nápravami, které vypřáhli na lhotských Kopaninách; do skalní sluje na Svinci spouštěl se sedlák gravitací a brzdil mohutným rahnem.

Selské grunty přecházely z generace na generaci. Některé rody se udržely na soběchlebských číslech déle než 200 let: na č. 41 Lenochovi 1661—1898, na č. 7 Kociánovi 1711 až dodnes a vytvořili na zapadlém Záhoří život patriarchální.

2.

Do zrušení roboty r. 1848 měly Soběchleby různé fojty, napřed na číslech 3 a 4, potom na hospodě č. 39; jejich býkovcová policie byla náhlá, ale málo účinná, neboť klo-básy na nezvedencově hřbetě časem zaschly. Rvaček bylo! Zlámaná žebra tajně napravil chvalčovský Orsava nebo felčar v Přestavlkách, s vyteklým okem a šrámem na hubě chodilo se do smrti. Fojt měl trafikou a žíznivému lidu prodával ditrichšteinskou kořalku, týnské pivo i mikulovské

vino; panský alkohol byl příčinou všech staletých rozbrojů, karbanu, nevěry, nesvobody, pytláctví, sudíčství, žhářství, emigrace, vražd i sebevražd i bitev z krevní msty mezi záhorskými rody. Až do katastrofálního požáru o Vavřincově neděli r. 1879 (popelom lehlo 27 obydlí a 4 stodoly, kostel a fara vyvázly), nebylo četníků.

Kromě faráře a kaplana sem nevkročila cizí noha; okresní hejtman hr. Max Coudenhove 22-6-94 jen když musel rozeštvané Záhoráky krotit pro zchátralou školu — močůvka kapala nadučitelovi se stropu do postele, anebo 18-V-1903 Willibald Galusek, když navštívil školu při klasifikaci koní! Každý přistěhovalec byl poznamenán; Němci Schieberloví z větráku 81, podučitel Ludwig Schmied z Kozí Loučky 4, 19-8-1845—10-7-1934, dostávali nepěkná přezvika, jimž neunikl ani farář, osoba posvátná a posvěcená.

V přízemní škole za hřbitovem po dlouhá staletí, 1668 až 1884, cepovala Záhoráky původně prušácká, časem šumnými Záhoračkami počestěná rodina starorektorů Kothů-Kottků.

3.

Kaplan Příkryl, 6-9-1857—4-12-1939, pochoval téměř stoletého Fr. Malanta, 1791—1-4-1888 v posledním záhorském kroji. Malant se 1810 přizemil z Horních Něčic 13 k vdově Barboře Zámorské na číslo 3 a držel Vymětalovo dvorství pěti generacím. Nezmar. (Zbytky kroje dosud chová výměnkář Felix Ordelt 1872 na č. 8.)

Dokonalým spoluzítím tvrdého Němce s bujným Hanákem měli v soběchlebské republice od Sylvestra 1863 do svatě Kunigundy 1884; na nejlepším lánu č. 38 rolničil farář Franz LERCH, 9-8-1813—24-2-1896 (odpočívá v Lipníku) s kaplanem Frantou Jurečkou z Buku 23, 1842—18-6-1884 (poch. ve Velkých Prosenicích).

Ač Lerch strakatými volky oral a půdu kypřil po dlouhých 44 let na českých farách (1840—44 v Oseku, 1844—50 v Lipníku, 1850—69 v Podhoří a 1869—84 v Soběchlebích), česky se nenaučil. Do školy nechodil, aby nebyl dětem pro smích, protože koktal. I ve zповědnici mival nežádoucí konflikty s kajcími se Záhoráky, jak za sebou přiklekali.

Tehdejší partě divokých brachů vévodili muzikanti: bratři Čížové, tabáčník a tambor Klesnil, Palové, Mraščák a Srnec,

švec Klvaňa, Vaněk, Kociánek, kuba Matyáš, trubač Pecha, kovář Pavel, Pospíšilek, američan Bušek-Mrkvan, pyrotechnik Jozka Symerskú, vždy žízňivý invalida Divina, přezviskem »Čert«. Bystrý, čestný a dobrák od kostí, nádeničil a v zimě pletl metly. Po 12letém vojančení se vrátil jako gřacialista (vysloužilce) s dvoukrejcarovým patentálem (výslužným). Ale na svou medajli z měděného plechu byl hrd: když mu hranický c. k. hejtman nabídl kolovrátek, odmítl, bylť modré, zemanské krve. Velký hudebník (zachovala se po něm i píseň, kterou časem uveřejním). Staří armalisté vytýkali hospodě u Skalů »Čertovi« neuctu k panovnickému domu. Tu podroušený filosof a sybilický prorok vždy správně věstil: »Nadende čas, hdy naši císař pán přindó o všecko a nebudó měť nic, zrovna jako já« — a při tom se významně šklebil. Konec dynastie a velkého světového požáru se ovšem nedočkal, neboť už r. 1913 sám narukoval v nehoblované rakvi k andělským plukům.

4.

Každé pondělí o lipenském trhu vybrali se pěšky týnským lesem (12 km) dva nerozluční přátelé, farář Lerch s posledním soběchlebským rektorem Francem Kottkem, 4-12-1818 až 18-6-1897, který zavřel školu, vyzbrojení sotory a kelečskými fajkami, na horký párek a dobré víno do Lipníka na Weinhaus č. 1 k Salomo Bergerovi nebo k Modré hvězdě na císařské silnici France Josefa č. 24. Pokušující, statně německy švadronili, až se lesem rozléhalo. Jejich zájmem byla štola, sobotáles, zaopatření kuchařek a dětí i dobré zpeněžení úrody u Židů. (Jediný Kottkův syn, Josef, 1861—1920, studoval na panáčka.)

Zatím co farář s rektorem popíjeli jiskřivé puštorfské, bujná kumpanie Záhoráků bendila v lipenských palírnách: na Náměstí 17 u Spitzerů, v loubí 61 u vousatého Rittera, v týnském pivovaru na sladovně, roku 1550 helštýnskou vrchností postavené, i u týnské »Holé kýty« na č. 126.

Lipník a Týn pod Helštýnem byli technicky a umělecky proslavenými: v Lipníku končil r. 1842 první úsek c. k. priv. Severní dráhy císaře Ferdinanda, k Bohuslávčákám vraty uzavřeny. Tehdy moderní Bainův jehlový a zvonkový telegraf obsluhoval telegrafista a mechanik Ant. Ševčík z Týna. Pro množství rekreačních vil, které si tu zámožní Ví-

deňáci postavili, byl Týn zván »Malou Vidní«. Roku 1852—1854 knížecí braxator (sládek) Matějka, po dvakrát zde hostil svého švagra, slavného hudebního skladatele Bedřicha Smetanu, 2-3-1824—12-5-1884, který často v drobném kostelíčku zahrál na varhany a u muzikanta Hradilka i na housle. V červenci 1854 ke staré hřbitovní zídce vlevo pochoval Smetana svou dvouletou dcerku Gabrielu (26-2-52—9-7-54). Muzikantské dítě tíše leží nedaleko dveří.

5.

Za Lercha r. 1883 otevřeli Záhoráci na Vymětalově-Malantově Šafranici nový hřbitov, 40/100 m, a prvním jeho obyvatelem bylo dítě z Bezuchova. Uprostřed mají dosud hrubý, neotesaný kříž, popsáný Lerchovou gramatikou: »Pomocí boží postavil Jozef Hradil (n. 26-3-1841) z Zimře l. P. 1883.«

Jurečkou, který víno pil z vlastního zlatého poháru s barokními andělíčky a odkázal ho prosenickému faráři, Lerchem, rektorem Francem Kottkem, jeho nástupcem nadučitelem-piaristou Heřmanem Dohnalem 1851—1935, Fr. Kadlecem a kaplanem Příkrylem se zhruba uzavírá pozdní barokní doba na Záhoří.

Co přišlo po nich, nabývalo už lesklejšího nátěru a připravovalo se na velkou světovou vojnu i politický rozpad Rakousko-Uherska. Učitelé přestali obsluhovat varhany a vodit pohřby. Boží slitování znenáhla i na Záhoří schvalovalo cizince.

Pozůstatky Viktorina ze Žerotína z Hustopečích.

Dominantou Hustopečí n. B. je vzácná památka, renesanční zámek, jediná svého druhu na severovýchodní Moravě, a farní chrám. Musil to býti kdysi překrásný obrázek, když tyto pyšné budovy se obrazily ve vodách obklopujících je rybníků: opravdové Moravské Benátky!

Fundátorem farního kostela byl prokázán Viktorin ze Žerotína. Dokazuje to jak dochovaný nápis na chrámové věži, tak doklady, zachované ve farním archivu. Farní inventář z r. 1806 píše o výstavbě chrámu asi toto:

Zakladatel kostela Viktorinus ze Žerotína zemřel na zámku v Hustopečích r. 1611, což vysvětluje z nápisu na cínové

rakvi, v níž byl zesnulý uložen a v kryptě chrámu, jím zbudovaného, pochován. Nápis zněl: »LETA PANIE 1611 DNIE 11 SEPTEMBRIS MEZI 6. A 7. HODINOU NA PUL HOROLOGIU PRZED VECZERM POVOLAN GEST OD BOHA Z TOHOTO SVIETA NA ZDEJSSIM ZAMKU HUSTOPECKEM UROZENÝ PAN PAN VICTORIN ZE ZIEROTIN NA HUSTOPEZICH, KANTOROVIE (?) A TYLOVICZICH, GEHO MILOSTI ARZIKNIZETE RAKAUSKEHO MAXIMILIANA KOMORNIK, PAN DIEDIZNY A FUNDATOR TOHOTO KOSTELA HUSTOPEZKÉHO, MAGIC WIEKU SVÉHO 41 LET 8 NEDIEL A 1 DEN. GEHOZTO TIELO V TEGTO TRUHLE GEST KRZESTIANSKY POLOZENO. DUSSE PAK GEHO V RADOSTI ODPOZIWA S WESELOSTI RADUGIZE SE S KRISTEM PANEM, VZDYCKY I NA WIEKY AMEN.«

V roce 1796 vyzvedl tehdejší farář Ondřej Popp s povolením a patrně na popud nevlídné a krachující vrchnosti (od 1773 Pagatsch z Paburgu, zvaný Pavouk) převzácnou památku, cínovou rakev, a prodal ji v dražbě za 240 zl. 12 kr. ...

Nebylo lze nikde zjistiti, že by byl ještě někdo další v chrámové kryptě pohřben a není to ani pravděpodobno.

Právě za 100 roků po výstavbě byl kostel požárem tak poškozen, že se klenba zřítíla. Teprve v r. 1758 vešel krásný chrám do nového života přičiněním svého velkého příznivce Jana Nep. Podstatského. Ale ani tento nebyl pohřben v chrámě, nýbrž podle svého přání mimo kostel před hlavním vchodem; ne tedy pod prahem, jak se často mylně tvrdívá. Na náhrobku byl znak Podstatských a nápis: *Dor Mlat In paCe nobiLe CapVi* (1758).

Když byl v r. 1900 stavěn nový mramorový oltář, poznamenal si tehdejší farář Raška, muž velmi ušlechtilý, zemřelý r. 1937, že prohlédl hrobku pod oltářem a že v ní našel »kostí a shnilé desky rakve«.

Lze předpokládati, že tu jde o pozůstatky Viktorina ze Žerotína, přemístěné z původní cínové rakve. Jediný vchod do krypty z chrámové lodi je nyní zazděn. Podle výpovědi některých pamětníků opravy oltáře byly kosti v hrobce ponechány.

A. S.

Florián Zapletal:

Domnělý Vlach z Hostýna r. 1567.

V lednu r. 1567 prodléval císař Maxmilián v Brně. Dne 3. ledna objevil se osobně na zemském sněmu moravském. Z Brna odebral se přes Vyškov a Kroměříž do Opavy, kde byl rovněž přítomen zasedání zemského sněmu.

V Opavě dne 29. ledna r. 1567 je datován erbovní list pro Bernarda Blegnia Vlacha, měšťana z Brna. Byl mu udělen erb a predikát.

Regest tohoto erbovního listu uvádí r. 1900 August von Doerr (Der Adel der böhmischen Kronländer 46).

Doerr uvádí, že Vlach dostal povolení psát se s predikátem »von Hostein«. Stejný predikát »von Hostein« dostal podle Doerra (str. 84) ve Vídni dne 13. dubna r. 1613 Burjan Brambouzský.

Doerrův věrohodností zasadil roku 1925 těžkou ránu August Sedláček ve své »Českomoravské heraldice« (str. 376).

Sedláček popisuje podrobně erb, který obdržel Burjan Brambouzský r. 1613, ale jeho predikát uvádí »z Rozštejna«.

To je tedy podstatný rozdíl. A pravdu má Sedláček, nikoli Doerr.

Jos. Pilnáček dal se svést r. 1927 (Staromoravští rodové, str. 117) u brněnského měšťana Vlacha Doerrem.

Popisuje podrobně erb, který dostal Vlach r. 1567, ale jeho predikát uvádí »z Hostýna«.

Doerrův Hostein je přeložen na Hostýn.

Pilnáčkův Hostýn přenesl Jos. Krumpholtz r. 1943 (Soudní okres bystřický, str. 29.66) na poutní místo Hostýn u Bystřice.

Ale to všechno je omyl. Brněnský měšťan Vlach dostal r. 1567 povolení psát se »z Hosteyn«, nikoli z Hostýna.

A tato Hosteyna nebyla na východní Moravě, nýbrž na Brněnsku. Je to dnešní městečko Hostim u Moravských Budějovic. Název podléhal po několik století různým proměnám. Tvar Hostyna uvádí se r. 1490 a 1492 v knihách zemského práva na Moravě (Půhony VII. 6.32 57. 103.104).

Schwoy r. 1794 (III. 300) a Volný r. 1837) (III. 228.233) uvádějí městečko pod názvem Hostin.

Tož z dějin poutního místa Hostýna u Bystřice dlužno vyloučit s konečnou platností heslo novoštitného rodu »Vlacha z Hostýna« r. 1567.

J. Jakeš:

Záhorské lesy.

(Dokončení.)

33. Suchý důl. Asi v polovině vzdálenosti od Zabitého k soběchlebským polím jest trať toho jména. Na břidličném podkladě jest slabá vrstva řídké hlíny, proto jest tam vždy sucho a stromy jen velmi zvolna rostou. Přírůstek jest za posledních 50 let zcela nepatrný.

34. Vlčí doly. Jižně pod cípem Dlouhé seče jest trať zvaná Vlčí doly. Domnívám se, že tam za starých časů, kdy u nás bylo mnoho vlků a zbraně byly nedostatečné, lapali myslivci vlky do nastražených jam. Svědčí o tom pověsti zachované v ústním podání.

35. Pavelák. Les na sever od Dolních Nětčic nese jméno Pavelák. Pochází jistě od jména Pavel, Pavelka, nebo Pavelec. V kraji lesa jest Pavelků včelínek. Za mého dětství byl to sad vklíněný do panských lesů a byly tam prastaré jabloně a hrušně, jejichž kmeny a silné haluze byly porostlé lišejníky. Takových včelínek bylo na východních a jižních okrajích záhorských lesů mnoho. Počínaje od Opatovic až k Paveláku byly tyto včelínky: Honešův, Sehnalův, Kučerův, Klvaňův, společné paršovské včelínky, Filipův, Vaculíkův, Vrublův a na Paveláku Ryškův. Jest to památka na doby rozkvětu včelařství za Marie Terezie, kdy každý včelař měl právo zřídit si včelín i na vrchnostenských pozemcích na vhodném místě. Za toto právo museli včelaři odevzdávat ročně jisté množství medu a vosku.

36. Jiné lesní trati nazýval lid podle obrázků svatých a světic, tak na příklad: u Antonínka, u Josefka, u Huberta, u Štachensa (Eustacha), u Jenovefy, u Panny Marie. Jiné nesly názvy dle přírodních zvláštností: Skrček, Temné skály, Bílá louka, Jezevčí díry, Cigánská debra, Rybářská skalka, Rakovská a Nětčická skalka.

37. L o u k y. Uprostřed panských lesů jsou dosti rozsáhlé louky, nazývané Zdráhalova, Jančíkova, Myslivcova. Domnívám se, že patřily od pradávna starým záhorským rodům. Jak se dostaly doprostřed panských lesů? Staré ústní podání vypráví, že záhorské lesy patřivaly od pradávna až po horu Krásnici, východně od Helfštýna, záhorským obcím, až po řeku Bečvu. Teprve při zakládání Josefských katastrů se jich obce vzdaly ve prospěch milostivé vrchnosti, aby nemusely z nich platit daně.

38. Z opatovského revíru uvádím jen tato jména: Pod lipami, Zimotín, Košarov. Jak vznikla tato jména? »Pod lipami« a »Křížné cesty« dávají samy smysl svého názvu. Na Zimotíně stávala až do třicetileté války osada téhož jména, která zanikla jako Kaly. Jména Bělota, Černota, Zimota, Strachota a jim podobná jsou staroslovanského původu a skloňovala se dle ženského vzoru. Tedy: Bělotín, Černotín, Zimotín dvůr. Z toho vznikla jména osad: Bělotín, Černotín, Zimotín. Po vyvraždění obyvatelstva a zániku osady Zimotína zarostla pole trním a lesem, ze semen větrem a ptactvem dovezeným, původní jméno se však udrželo. Košarov připomíná svým jménem košáry, ovčí ohrady, kam se ovce sháněly k dojení a na noc. Bývaly ohrazeny »košatinou« — t. j. plotem pleteným z proutí na způsob koše. Dle vypravování mého děda chovalo se na Záhoří ještě před 100 lety mnoho ovcí, proto název lesní tratí Košarov zdá se úplně jasným.

Moje poznámky mohli by doplnit staří myslivci, kteří před padesáti lety konali službu v revírech opatovském, paršovském a týnském. Bohužel, zdá se, že volání mé bude marné, protože asi všichni již vymřeli. A tak vymírají i nádherné záhorské hvozdy. Za poslední války odvěkleli Němci nespočetně obrovských dubových, bukových a jedlových kmenů — a slunce pálí a pálí!

J. Jakeš:

Záhorská pastvíska.

Záhoří v posledních 50 letech neobyčejně změnilo svou tvářnost. Staří pamětníci vymírají a mladí lidé si již dnes nedovedou představití, jak jejich kraj a život v něm vy-

padal před 50 lety. Pokusím se vyličiti na památku, jaká pastvíska byla u mé rodné obce Paršovic — a život na nich od jara do podzimu. Podobně tomu bylo u všech ostatních obcí na Záhoří.

Paršovice měly rozsáhlé obecní pastviny. Hned u posledních chalup na západ od vesnice bylo pastvíska zvané Trávník. Odsud táhly se pastviny podél silnice k Lipniku na délku dvou kilometrů až k lesu. Asi dvě stě kroků od vesnice stála ubohá chatrč z vepřovic postavená, obydli to rodin obecních pastýřů. Po levé straně silnice bylo pastvíska zvané Kopec, po pravé pás křovin, skládající se z hlohů, trnek, ptačího zobu a šípkových růží. V tomto pásu křovin stály jednotlivě hrůzně pokroucené babyky a jediná prabába lípa. Na tento úzký pás křovin mám z útlého dětství mnoho milých vzpomínek. Byl obrácen tváří k polednímu slunci a proto tam sníh velmi brzy roztával. Často ještě na severní straně ležely špinavé závěje, ale ve ztrouchnivělém listí pod křovím vystrkovalo hlavičky již tisíce květiněk. Svitily tam celé ostrovy bílých sasaneček, hned vedle nich vyrážely své silné chloupkaté lodyhy plicníky. Orseje a křivatce svitily ryzím zlatem. Rostla tam i spousta dymnivek, nachových i smetanově bílých, kterým jsme říkali luskáčky. Omamně voněly nízké keříčky lýkovce a okousané, dokřivené lísky sypaly při nejmenším vánku zlatý prášek. V trávě před křovím vystrkovaly hlavičky vonné fialky a žluté prvosenky. V hustém trní bylo viděti spoustu loňských hnízdeček ptačích. V listí na zemi moudře seděli novorození zajíčci, velicí jako pěst, podobající se klubíčkům udělaným z hrubé vlny. Včelíčky celé zaprášené pylem tiše bzučely, do toho bručel břichopásek čmelák, lesklí broučci pobíhali zmateně v pučící trávě. Nacházel jsem tam také mnoho pestře zbarvených ulit drobných hlemýždů, většinou již prázdných. A nad tou krásou kdesi až v nebesích jásal skřívánek. Kde jest všechna ta krása? Pryč, nenávratně pryč!

Na Zákoutí u silnice stály dvě hlavaté vrby, každá po jedné straně cesty. Jedna měla proutí žluté, druhá červené. Za šera, nebo v mlze připadaly mi jako zlé čarodějnice. Na Zákoutí byl ráj sviní bachyní. Vyryly si v černém jilu jámy, které po dešti bývaly plné vody — a v těch se nejraději válely. Když dlouho nepršelo, šly do louže pod naši

Úlehlou, která nikdy nevyschla a tam užívaly lázni. Pastýř s dlouhanským bičem na krátké násadě vážně chodil a postával na hranici polí, aby jeho svěřencům nenapadlo pustit se do polí. Dále byl jen úzký příhon podle cesty až do Mlyniska. Tam byl druhý ráj bachyní, protože tam tekla potůček ze studánky v Čalubové, s vodou jako křišťál čistou. Pastvisko bylo tak rozryté, že bylo vidět jen ka-liště ve žlutém jíl, trávy tam nebylo vůbec.

A nyní jsme se dostali až na hlavní pastvisko, na paršovskou Obec. Toto jméno připomíná staroslovanské zádruby. Tehdy nikdo neříkal: »Toto jest moje pole, moje louka, moje pastvina.« Pozemky patřily všem, užívali jich společně, byly »obci«, čili »občiny«. Na Záhoří se tento název zachoval ve jménech pastvín — a tak každá dědina měla svou »Obec«. Paršovská »Obec« bylo nejrozlehlejší a neživnější pastvisko se sladkými travinami.

Pokračování.

LITERATURA

Jak hospodařit v pětiletce. O tom poučí dvě knížky, které vydalo nakladatelství Práce. Je to jednak 11. svazek knižnice »Odborář«, který shrnuje dva projevy předsedy vlády a předsedy ÚRO, A. Zápotockého a vychází pod názvem »Každý dělník hospodářem ve svém závodě, každý zaměstnanec na svém pracovním místě«. Dále je to 6. svazek knižnice »Osnovy odborářského školení« a vychází s názvem »Zlepšovací náměty - cesta k vyšší produktivitě práce«. Zpracovalo ústřední národohospodářské oddělení ÚRO. Knička přináší přehled o vývoji zlepšovacích hnutí, vysvětluje, co je to zlepšovací námět, uvádí odměny i postup, jak má být zlepšovací námět zadán i registrován. (Brož. Kčs 5.50.)

Kniha o obráběcích strojích. Naše technická literatura až dosud postrádala odborný spis, shrnující zkušenosti s obráběcími stroji. Nyní vydalo nakl. Práce příručku šéfkonstruktéra Jana Vrby, Obráběcí stroj v podniku (kart. 130 Kčs). Jsou v ní uvedeny zásady pro volbu a nákup obráběcích strojů, dále jsou tu pokyny, jak posuzovat obráběcí stroje s hlediska konstruktivního provedení, dílenského zpracování a volby materiálu, výkonu, pracovní přesnosti, obsluhy a udržování stroje.

Záhorská kronika vychází každý měsíc mimo prázdniny. Vydává Okr. rada osvětová v Hranicích. Vedoucí redakce a odpovědný správce listu Antonín Frel v Dolním Újezdě u Lipníka n. Beč. Číslo poštovní spoř. Brno 116.900. — Používání novinových známek povoleno ředitelstvím pošt v Brně 1A - 4-2370 : 146.212. Dohlédací pošt. úřad Hranice I. Adresa redakce: Dol. Újezd u Lipníka n. Beč. Administrace: Hranice.

Tisk Moravskoslezské tiskárny, národní podnik, závod Přerov.

Ročně 10 čísel, roč. předplatné 30 Kčs.